

අධ්‍යාපන ක්‍රියාවලියේදී අරමුණු සඵල කරගැනීම උදෙසා බෞද්ධ සල්ලේඛ ප්‍රතිපදාවේ ඇති උපයෝගිතාව පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක්

ඒ. එම්. ඒ. එස්. අත්තනායක

හැඳින්වීම

බුදුදහමේ විද්‍යමාන එක් සූත්‍රයක, එක් අදහසක ඇති උපයෝගිතාව සුළුපටු නොවේ. මජ්ඣිම නිකායේ සල්ලේඛ සූත්‍රය ද අංශ ගණනාවකින් වැදගත් වූවකි. ලෝකික සහ ලෝකෝත්තර ක්‍රියාකාරකම් මානසික තෘප්තිය සහිතව සාර්ථකව සිදු කරගැනීමේ නවමු ක්‍රමවේදයක් ඒ තුළ අන්තර්ගත වේ. දැනුම, කුසලතා සහ ආකල්ප සංවර්ධනය අරමුණු කරගත් නූතන අධ්‍යාපනය ක්‍ෂේත්‍රයේ ඉගැන්වීමේදී හා ඉගෙන ගැනීමේදී උද්ගත වන ගැටලු, සංකීර්ණතා බහුල ය. එය පර්යේෂණ ගැටලුව ලෙස ගෙන අධ්‍යාපන ක්‍ෂේත්‍රයේ සිටින සියල්ලන්ට මානසික දිරි ගැන්වීමකින් අධ්‍යාපන පරමාර්ථ සඵල කර ගැනීමට බෞද්ධ සල්ලේඛ ප්‍රතිපදාවේ ප්‍රායෝගික උපයෝගිතාව සල්ලේඛ සූත්‍රය ආශ්‍රයෙන් මෙම පර්යේෂණය මගින් යෝජනා කෙරේ.

අධ්‍යාපන ක්‍ෂේත්‍රයේ නියැළී සිටින ආචාර්යවරුන් හා ශිෂ්‍යයින් දක්‍ෂ, අදක්‍ෂ, දුර්වල වශයෙන් සරලව වෙන් කර හඳුනාගත හැකිය. ඒ සඳහා නොයෙක් සාධක හේතුවන ආකාරය අධ්‍යාපන විශේෂඥයින් කරුණු සහිතව පෙන්වා දී ඇත. බුද්ධි මට්ටම, මනෝභාව, පරිසරය මූලික වශයෙන් බලපානු ලැබේ. තත් සාධක අධ්‍යාපනයේ සාර්ථකත්වයට මෙන්ම අසාර්ථකත්වයට ද ප්‍රස්තුත වන අතර බොහෝ සාර්ථක කරගැනීම වස් වර්තමානයේදී න්‍යායාත්මක හා ප්‍රායෝගික ක්‍රියාකාරකම් රාශියක් යෝජනා කර ඇති බැව් පෙනේ. මෙම මාතෘකාවෙහිලා සල්ලේඛ සූත්‍රය තුළදී අපූරු ප්‍රායෝගික අංශයක් හඳුන්වා දී ඇත. සල්ලේඛ යනු කෙලෙස් සිද්ධිමයි. එනම් යම් ක්‍රියාවකට බාධා කරන, ක්‍රියාව දූෂිත කරන සිතුවිලි හා ක්‍රියාකාරකම් දුරලීමයි. එහිදී ජීවිතයේ බොහෝ පැතිකඩ කෙරෙහි සල්ලේඛ කළ යුතු අයුරු කරුණු ලෙස නම් කර ඇති අතර එහි පියවර පහක් ඉදිරිපත් කර ඇත.

1. සල්ලේඛ පරියාය - කෙලෙස් හුල් උදුරා දැමීමේ පිළිවෙළ
2. චිත්තභාව පරියාය - කෙලෙස් සිදීමෙහි සිත ඉපිද වීම
3. පරික්කමන පරියාය - කෙලෙස් සිදීමට විෂම මාර්ග හැර යාම
4. උපරිභාව පරියාය - කෙලෙස් සිදීමට උසස් භාවයට පත් කිරීම
5. පරිනිබ්බාණ පරියාය - කෙලෙස් නැති කිරීම

ඉගෙනුම්, ඉගැන්වීම් ක්‍රියාවලියට මෙම පියවර පස සෘජුව සම්බන්ධ කරගත හැකිය. පළමු පියවර අනුව අධ්‍යාපනයේදී සල්ලේබ් කළ හැකිය. සූත්‍රයේ ආකාරයට ම එක් කරුණක් දක්වතොත් 'අන්‍යයෝ ඇසූ පිරු තැන් නැත්තෝ වන්නාහු ද මෙහිදී අපි ඇසූ පිරු තැන් ඇත්තෝ වන්නෙමු'යි (පරෙ අප්පස්සුතො භවිස්සන්ති, මයමෙත්ථ බහුස්සුතා භවිස්සාමාති සල්ලෙබො කරණියො) (සල්ලේබ් සූත්‍රය 2006: 94,95,96) යනුයි. එනම් අධ්‍යාපන ආයතනය තුළ උගත් නැති අය අතර උගතෙක් වෙමි යි සිතා ක්‍රියා කිරීමයි.

චිත්තූප්පාද පියවරේදී ඉගෙනීමට අදාළ සිත ඉපදවීමට කටයුතු කිරීම හඳුනාගත හැකිය. එය ද අධ්‍යාපන ක්‍රියාවලියේදී ඉතා වැදගත් වනුයේ ඉගෙනීමටත්, ඉගැන්වීමටත් ඒ ආශ්‍රිත ඇති කරගත යුතු ධනාත්මක චිත්තනය අවශ්‍ය වන හෙයිනි. 'අන්‍යයෝ ඇසූ පිරු තැන් නැත්තෝ වන්නාහු ද මෙහිදී අපි ඇසූ පිරු තැන් ඇත්තෝ වන්නෙමු'යි සිත ඉපිද විය යුතුය' යනාදී වශයෙන් සූත්‍රය තුළ ඒ ඒ විෂයට අදාළව සිත සකසන අයුරු පෙන්වා දෙයි. තමන්ගේ අරමුණු සාක්‍ෂාත් කරගැනීමෙන් මේ මේ ආකාරයෙන් තමන්ටත් අනුන්ටත් උපකාර සිදු වේ යන සිතුවිල්ල මත එම සිත ඉපදවිය හැකි බව අටුවාව තවදුරටත් පෙන්වා දෙයි. (මජ්ඣිමනිකායට්ඨකථා 2006: 152)

පරික්කමන පරියායෙන් දක්වනුයේ ඉගෙනීමට අදාළ විෂම මාර්ග හැර යාම පිළිබඳවයි. ඉගෙනුම් ක්‍රියාවලියෙහිදී පුද්ගලයාට පරිසරය, වයස, ඇසුරු කරන්නන් ආදීන් නිසා බාධා පමුණුවන ක්‍රියාවන් සිදුවීමට බෙහෙවින් ඉඩ ප්‍රස්ථාව තිබේ. එබැවින් එම විෂම කරුණු දුරු කොට නිවැරදි ගමන් මගෙහි ගමන් කිරීමට උපදෙස් සපයයි. නිදසුනක් ලෙස අල්පශ්‍රැත පුද්ගලයාට එයින් දුරු වීම පිණිස බහුශ්‍රැතතාව වෙයි (අප්පස්සුතස්ස පුරිස පුග්ගලස්ස බාහුසච්චං හොති) යන්න දැක්විය හැකිය.

අධ්‍යාපන කටයුතුවල මැනවින් නිරත වී එයින් උසස් බවට පත්වීමට අදාළ පැතිකඩ උපරිභාව පියවරෙන් ඉගැන්වේ. ඉගෙනීමක් නොතිබීමෙන් පහත් බවට හා නරක විපාක ලැබීමටත්, ඉගෙනීම ලැබීමෙන් උසස් බවට හා යහපත් විපාක ලැබීමටත් හේතු වේ යන්න අවධාරණය කෙරේ. ගුරු භූමිකාවට ද මෙය සෘජුව බලපානු ලැබේ. උදා: අල්පශ්‍රැත පුද්ගලයාගේ උසස් බව පිණිස බහුශ්‍රැතතාව වෙයි (අප්පස්සුතස්ස පුරිස පුග්ගලස්ස බාහුසච්චං හොති) යන පරිදිය.

පරිනිබ්බාණ පරියායේදී සහමුලින් ම නොගැළපෙන මාර්ගවලින් ඉවත් වී පූර්ණ අධ්‍යාපනයක් ලැබීම සනිටුහන් කරයි. එනම් නූගත් සමාජයේ උගතෙක් වීමයි. යමෙක් මඩෙහි ඵරුණේ ද ඔහුට මඩෙහි ඵරුණ අයෙකු ගොඩ ගැනීමට නොහැකිය. යමෙක් මඩෙහි නොඵරුණේ ද ඔහුට මඩෙහි ඵරුණ අයෙකු ගොඩ ගැනීමට හැකිය. එපරිද්දෙන් ශිෂ්‍යයා හා ගුරුවරයා සුදුසු පුද්ගලයෙකු බවට හික්මීම මෙයින් අර්ථ ගැන්වේ. උදා: නුවණ නැති පුද්ගලයාගේ දුර්වලතා නැති කිරීම පිණිස නුවණ වෙයි' (දුප්පඤ්ඤස්ස පුරිසපුග්ගලස්ස පඤ්ඤාසම්පදා හොති) එවිට ගුරුවරයා ඉගැන්වීමට සම්පූර්ණයෙන් සුදුස්සෙකු වීමත් එම උපදේශයෙන් හික්මීම ලබන ශිෂ්‍යයා මනා උගතෙකු වීමත් සිදු වේ.

මෙසේ නිරූපිත බොහෝ කරුණු නූතන අධ්‍යාපනය සාර්ථක කරගැනීමට නිර්දේශිත න්‍යායන්ට අනුකූලව එයටත් වඩා ප්‍රායෝගිකව උපයෝගී කරගත හැකි පිළිවෙතක් බව නිගමනය කළ හැකිය. බෙන්ජමින් බ්ලූම් විසින් ඉදිරිපත් කර ඇති

අධ්‍යාපන ක්ෂේත්‍ර තුනකි. එනම්, ප්‍රජානන (Cognitive Domain), ආවේදන (Affective Domain) හා මනෝචාලක (Psychomotor Domain) යන ක්ෂේත්‍රයි. (ජයසිංහ හා ජයවීර 2013: 13) මෙම අධ්‍යාපන වර්ගීකරණය සල්ලේඛ සූත්‍රය හා මනා සංගතතාවක් පැවතීම වැදගත් වේ. එමෙන්ම අධ්‍යාපනය යන්න නිර්වචනය කරන අධ්‍යාපන සංවර්ධනය නම් කෘතියේ දැක්වෙනුයේ, "පුද්ගලයාට අවශ්‍ය උපදේශ, විනය, හික්මීම, ශාරීරික, බුද්ධිමය, සෞන්දර්යමය, සමාජමය, අධ්‍යාත්මික වර්ධනයට අවශ්‍ය බලපෑම, අධ්‍යාපන කාර්යයේ නිරතව පරිණත පුද්ගලයින් මඟින් ඉතා ඕනෑකමින් සහ ක්‍රමානුකූලව ලබාදීම අධ්‍යාපනය වේ යන්නයි. (කුමාරදාස 1999: 45) තවද අධ්‍යාපනය යනු නෛසර්ගික හැකියාව ස්වභාවිකත්වය පාලනයකට ලක්කර දියුණු කිරීමයි. එම සියලු නිර්වචනයන් මෙම සූත්‍රයෙන් අර්ථ ගැන්වී තිබීම අවධානය යොමු කළ යුක්තකි.

මේ ආකාරයෙන් අධ්‍යාපන ක්ෂේත්‍රයේ ක්‍රියාකාරීවූවන්ගේ දැනුම, කුසලතා, ආකල්ප මනාව සංවර්ධනය කරගැනීමට සල්ලේඛ සූත්‍රයේ දේශිත සල්ලේඛ ප්‍රතිපදාව ප්‍රායෝගිකව උපයෝගී කරගත හැකි බව පැහැදිලි වන අතර එය නූතන අධ්‍යාපන මූලධර්මවලට පටහැනි නොවන බව සඳහන් කළ හැකිය.

පර්යේෂණ අරමුණු

- අධ්‍යාපන ක්ෂේත්‍රයට බෞද්ධ සල්ලේඛ ප්‍රතිපදාව හඳුන්වා දීම.
- නූතන අධ්‍යාපන මූලධර්මවලට පටහැනි නොවන ප්‍රායෝගික පිළිවෙතක් බව සනාථ කිරීම.
- අධ්‍යාපන සංකීර්ණතාවලින් තොරව යහපත් මානසික සෞඛ්‍යයක් සහිතව අධ්‍යාපන අරමුණු ජය ගැනීමට නවමු මාවතක් පෙන්වා දීම.

පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය

මෙම පර්යේෂණය සිදු කිරීමේදී සන්ධාර විශ්ලේෂණය (Content Analyze) ක්‍රමවේදය අනුගමනය කිරීමට අපේක්ෂා කෙරේ. ඒ අනුව මප්කමිම නිකායේ සල්ලේඛ සූත්‍රයට මූලිකත්වය දෙමින් පිටක ග්‍රන්ථ හා අට්ඨකථා, ටිකා ආදිය මෙන් ම ද්විතීයික මූලාශ්‍රයන් ද භාවිත කරන අතර ඒ සඳහා පුස්තකාල පරිහරණය කිරීමත්, අන්තර්ජාල වැනි නූතන තාක්ෂණික ක්‍රම ඔස්සේ දත්ත ගවේෂණය කිරීමත්, අවශ්‍ය අවස්ථාවන්හි මෙම විෂය සම්බන්ධයෙන් ප්‍රාමාණික දැනුමක් සහිත විද්වතුන් සමඟ සාකච්ඡා කිරීමත් සිදු කිරීමට අපේක්ෂා කරමි.

ප්‍රතිඵල හා සාකච්ඡාව

නූතන අධ්‍යාපනයේ පරමාර්ථ වන දැනුම, කුසලතා හා ආකල්ප සංවර්ධනය කර ගැනීම සඳහා බෞද්ධ සල්ලේඛ ප්‍රතිපදාව ඉගෙනුම් ඉගැන්වීම් ක්‍රියාවලියට උපයෝගී කරගන්නා ආකාරය සාකච්ඡා කරනු ලැබේ. තත් පරමාර්ථ මනාව ඉටු කර ගැනීමේදී ශිෂ්‍යයින් හා ගුරුවරුන් අතර පැනනගින ගැටලුවලට ප්‍රායෝගික විසඳුම් සාකච්ඡා කරන බෞද්ධ අධ්‍යාපන මගපෙන්වීමට නවමු මාවතක් ලෙස සල්ලේඛ ප්‍රතිපදාව හඳුනා ගැනේ. එමෙන්ම මෙම ක්‍රමවේදය සමාජගත කිරීමෙන් අධ්‍යාපන ක්ෂේත්‍රය තුළින් රටක්, සමාජයක් බලාපොරොත්තු වන අරමුණු ඵලදායී කරගැනීමටත් අනාගත විද්වත්

ලෝකයේ මේ පිළිබඳ අවධානය සෘජුව යොමු වී සල්ලේඛ ප්‍රතිපදාවට අදාළ සිද්ධාන්ත, ප්‍රායෝගික පුහුණු ක්‍රියාකාරකම්, සිදු කිරීමේ ක්‍රමපටිපාටි සැකසීම පිළිබඳ අවධානය යොමුවීමත් සල්ලේඛ පර්යේෂණයන් අනාගතයේ උගතුන් අතර බහුලවීමත් මෙම නවමු පර්යේෂණයෙන් මාර්ගය විවර කරනු ලබයි.

නිගමනය

බෞද්ධ සල්ලේඛ ප්‍රතිපදාව ප්‍රායෝගික වටිනාකමකින් යුත් අධ්‍යාපන ක්‍ෂේත්‍රයට සම්බන්ධ කරගත යුතු ක්‍රියාපටිපාටියකි. වර්තමානයේදී විද්‍යාත්මක සනාථ කරලීම්වලින් නිගමනයන්ට එළඹීමේ ප්‍රවණතාවයක් ඇති හෙයින් සල්ලේඛ පිළිවෙත එම අංශයෙන් ද බුද්ධිගෝචර වූවක් වෙයි. ගුරුවරයාටත්, ශිෂ්‍යයාටත් සිය භූමිකාවෙහි ක්‍රියාත්මක වීමේදී මුල්ම අවස්ථාවේ සිට ම සාර්ථක අයුරින් ක්‍රියාත්මක වන ආකාරය පියවර පහක් ඔස්සේ නිරූපිත ය. ඒ අනුව මනා අභිප්‍රේරණයක් සහිතව අධ්‍යාපනික ජීවිතය ජයගැනීමටත්, ලෝකයේ නූගත්, අදක්‍ෂ පිරිස අතර උගත්, දක්‍ෂ පුද්ගලයෙකු වීමටත් අවශ්‍ය මගපෙන්වීම බෞද්ධ සල්ලේඛ ප්‍රතිපදාවෙන් සැලසෙන බව නිගමනය කළ හැකිය.

ප්‍රමුඛ පද - අධ්‍යාපනය, සල්ලේඛ, සංවර්ධනය, නූතන, ප්‍රායෝගික

ආශ්‍රිත මූලාශ්‍රය නාමාවලිය

ප්‍රාථමික මූලාශ්‍රය

මජ්ඣිම නිකාය 1. සල්ලේඛ සූත්‍රය. (2006). (බුද්ධ ජයන්ති මුද්‍රණය) දෙහිවල, බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය.

මජ්ඣිමනිකායට්ඨකථා 1. (2006). (බුද්ධ ජයන්ති මුද්‍රණය) දෙහිවල, බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය.

ද්විතීයික මූලාශ්‍රය

කුමාරදාස, හෙට්ටිආරච්චි, (1999). අධ්‍යාපන සංවර්ධනය. කොළඹ, ඇස් ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ.

ජයසිංහ, උදින් හා අජිත් ජයවීර, (2013). එලදායී ඉගෙනුම් ක්‍රියාවලියක ගුරුවරයාගේ කාර්යභාරය. (සංස්.) ගෝනවිල: ශ්‍රී ලංකා වයඹ විශ්වවිද්‍යාලය.

පේමරතන හිමි, සුරක්කුලමේ. (2012). බෞද්ධ මනෝවිද්‍යාව. කොළඹ, දයාවංශ ජයකොඩි සහ සමාගම.